

### مذاکرات روز يكشنبه شهر صفر المظفر دارالشورای ملی

**رئیس** - مقصود از احضار کابینه بجهت معلوم کردن مرتکبین حرکت روز جمعه بود که مجلس می خواهد بداند چه اقداماتی شده و تا چه درجه در کشف این واقعه و بدست آوردن مرتکبین اهتمام نموده اند.

**وزیر جنگ** - البته شرح این مسئله مفصل است ولی بطور اختصار عرض میشود که آنچه تاکنون از تحقیقات و اقدامات نتیجه حاصل شده و بحقیقت پیوسته آنست که شش نفر از اهالی آذربایجان از مهال کسبی و شبستری میباشند و سابقاً هم آنها از کازگان راه و مشغول راه سازی بوده اند در راهی که روسها می ساختند آنچه معلوم شده است بدیهی است همین شش نفر بوده اند و امروز رئیس نظمیته اسامی و شکل آن اشخاص را معین کرده است اما هیچ کدام تاکنون دستگیر نشده اند از تحقیقات و علائم صعبیه معلوم شده که اینها در خیابان چراغ گاز خانه داشته اند پس اظهار کرده اند که اینجا برای ما تنگ است و دو نفر از آنها رفته در تخت بر بریها خانه کرابه کرده بودند که تقریباً نزدیک همان مکانی است که بپ را انداخته بودند و از آن روزیکه این واقعه اتفاق افتاده این اشخاص بآن خانه نیامده اند و اداره نظمیته هم چند روزی مسامحه نمود بلکه آنها را محبت بیخانه کرده دستگیر شوند و وقتی هم که آن خانه را تحقیق می نمایند بعضی علامات بدست آمده که یقین حاصل شده مرتکبین همان اشخاص ساکنین آن خانه بوده اند و آن علامات بعضی مواد نازیه و یک کوزه بپ و یک ریش سیاه مصنوعی بوده حتی لوازمات ناهار و چای هم در میان بوده معلوم میدارند که مضطربانه از خانه بیرون رفته اند اما تاکنون هیچ کدام از آن اشخاص گرفتار نشده اند و از طرف اداره نظمیته و حکومت هم اقدامات لازمه در دستگیری آنها شده و تلگرافات لازمه بولایات در این باب شده امیدواریم که انشاءالله بزودی مرتکبین را دستگیر نماییم.

### حاجی معین التجار - معلوم است که مجلس

یک حق نظارتی در کلیه امورات دارند چنانچه در مروافه که اتفاق افتاده تحقیق نموده امامان کرده این مسئله را در مجلس علنی صلاح میدانست جبهه این بود که شاید مذاکرات علنی در مجلس مضرت تحقیقات نظمیته بشود ولی در کمیسیون ها نهایت جد و جهد و اقدام میشد و چنان گمان میرفت که خاطر اعلیحضرت همایونی در این اقدامات مستحضر و خوشوقت است حال چنین معلوم میشود که این اقدامات بحضور همایونی عرض نشده اگر عرض شده بود دیروز آن دستخط صادر نمیشد اگرچه اظهار کمال نهایت و اطمینان نسبت ب مجلس فرموده بودند و وظیفه مجلس اینست که جدا این مسئله را از هیئت مجریه بخواهد و شخص اعلیحضرت هم رئیس این هیئت هستند و از طرف هیئت وزراء هم تاکنون اقدامات لازمه بعمل آمده و گفتنی نشده است و اکنون مجلس نیز جدا میخواهد که هیئت وزراء پیش از پیش سامی وجاهد باشند.

### میرزا مرتضی قلیخان - آنچه لازمه است

بود از این سوء قصد از طرف مجلس و عدم ملت شده است و اینکه تاکنون و کلا در این خصوص در کمیسیونها بهیئت مجریه تا کید نمودند برای این

بود که در مجلس علنی شاید بعضی اقدامات سکه کرده اند نتوانند ملنا اظهار نمایند و بعضی را اظهار کنند امامجلس باقتضاء آن حرارتیکه دارند نمیتوانند صرف نظر کنند هیئت مجریه و حکومت و اداره نظمیته هم روزه باید اقدامات خودشان را بنظر و کلا برسانند که امروز چه شده و نتیجه چه حاصل کرده اند

### مستشار الدوله - امروز مزاج مملکت در

مروافه که اتفاق می افتد چه در مرکز و چه در خارج تولید زحمانی می نماید و نتیجه بروز میکند که علاوه بر آن صدمه وارده دچار اشکالات فوق العاده میکند پس معلوم است در این واقعه بزرگ که صدمه کلی بموم وارد آورده لازم بود اداره نظمیته پیش از پیش اقدامات لازمه کرده باشند و اقدامات هم نموده اند اما بهمان ملاحظه که گفته شد در مجلس علنی تاکنون اظهار نشد ولی در کمیسیونها آنچه لازم بود اقدام در این خصوص بعمل آمد و اینکه وزیر جنگ توضیح دادند که هیچ کدام از این شش نفر دستگیر نشده اند گویا چهار نفر را اداره نظمیته دستگیر کرده است به چوچه از این بابت توضیحی ندادند.

### وزیر جنگ - آن چهار نفر را که دستگیر

نموده اند در نظمیته هستند تفیشاتی از حال آنها شده و استنطاقاتی بعمل آمده و راپورت های مختلفه هم از هر جا میرسد هر کسی که دستگیر شد استنطاق میشود اگر مطلبی بدست آید آنها را نگاه میدارند و الا رها نمیشد در اول امر چهار نفری را که در همان روز در لیجان گرفته بودند میخواستند مسافرت نمایند و بعضرت عبدالعظیم رفته عازم قم بودند بصلاحاتی دستگیر کردند بمدرایورت آن شش نفر را آوردند و این چهار نفر را هم آنچه استنطاق کردند چیزی معلوم نشد و اینکه تاکنون آنها را توقیف کرده اند جهت این است که اینها در استنطاق خودشان گفته اند امروز جمعه حضرت عبدالعظیم بودیم و در خانه نبودیم ولی از سه سایه های آنها تعقیب شده و گفته اند روز جمعه در خانه بوده اند از جهت اختلاف آنها را نگاه داشته که تا مطلب درست کشف شود و البته باید تمام افراد ملت در این واقعه همدستی نموده هم راهی کنند و با توجه اعلیحضرت همایونی و اهتمامات مجلس مقدس و اقدامات وزرا امید است که مرتکبین دستگیر شده بطور خوبی واضح روشن گردد و آنها بمجازات رسیده تا این که مملکت منظم و مردم آسوده باشند

### آقای سید حسین - مجلس حش این بود از

آن ساعتهایکه این اتفاق افتاده مثل سایر وقایع که رخ میداد اقدامات خود را بمنمود بر حسب وظیفه و کالتیکه دارند ولی در این خصوص عدم مذاکره در علنی بواسطه این بود که استنطاقات مخفی بوده و حال آن که تمام آنچهها هم روزه اصرار و تا کید داشته اند که باید استنطاقات در عدلیه علنی باشد و گمان ملت این بود که اشخاص مقرر را دستگیر کردند و مجرمانه استنطاق نمودند و گویا راپورت ها را حضور اعلیحضرت نرسانیدند این است که در آن دستخط تا کیدات فرمودند وجهه این که این استنطاقات علنی نشده است حال آنکه معلوم ملت داوطلب و حاضر بودند که وسیله در پیدا کردن و دستگیر نمودن این اشخاص را ارائه و فراهم نمایند چیست بیان فرمایند و چرا بعضی را شبانه گرفته استنطاق نموده رها کرده اند.

### وزیر جنگ - هیچ همچو کسی که در شب گرفته

وردا کرده باشند نیست.

### آقای سید حسین - یک نفر مشهدی حاجی

نام را در تخت بر بریها گرفته و مرخص کرده اند

### وزیر جنگ - آن شخص معلوم شد تصیری

نداشت.

### رئیس - آنروز گفته شده که استنطاق باید

علنی باشد و حالا هم خوب است علنی باشد.

### آقا میرزا آقا مجاهد - ما که اینجا نشست

ایم قسم خورده ایم که حفظ حقوق دولت ملت را بنمائیم و این اقل ما حسبات ما را معین میکنند پس ما جدا میخواهیم که وزراء اقدامات مجدانه بنمایند ب خاطر دارم در فرانسه کسی سوء قصد نسبت بنایلیون خاطر ساخته و ناپلیون رئیس پلیس را خواسته مرتکب را مطالبه نمود آن رئیس پلیس تمام اشخاص معقول و صحیح را نشان داده پس از زمانیکه فور و تحقیقات بعمل آمد معلوم شده که از خارج مملکت فرانسه سه نفر پولی داده و آنها را با این فعل قبیح و ادا کرده بودند پس در این موقع باید با کمال طمانینه وقت کابینه وزراء اقدامات و تحقیقات لازمه بعمل آورده مطلب را کشف نمایند و این تاکید برای اینست که مسامحه و تکلف در این باب ننمایند

### آقای سید حسن قلی زاده - این مسئله را باید

دانست که تحقیق و رسیدگی چنین امر اختیاری نیست که در دست خود آدم باشد همانطوریکه گفته شد باید در انکشاف و تحقیق این مطلب باطمانینه از روی دقت باشد ولی چیزیکه هست باید اندازه و مدت این طمانینه معلوم باشد چنانچه بعضی میگویند که وزراء آنطور که باید اقدام نمایند نکردند و بعضی که اطلاع دارند در این مورد اعتراض میکنند در مسئله قتل فریدون بجهت ضعیف بودن طرف لازم بود که نهایت اهتمامات و اقدامات را مجلس بنماید و از وزراء بخواهد تا حق آن بیچاره ضایع نشود و از بین نرود مع هذا با آن جدو جهد دوامه طول کشید تا این که مرتکب معلوم شد و خوب هم معلوم و معین شد که موجب تشکر مجلس و عموم ملت از اقدامات وزراء شد ولی در این مسئله حرف این است که نباید گذاشت این مطلب منسی بشود و از خاطر هارود همین طوریکه شخص اعلیحضرت در دست خط مرقوم فرموده بوده اند و مجلس این مسئله را یک واقعه بزرگی دانسته و میداند و گمان میکرد که هیئت مجریه شب و روز در تحقیق این واقعه در کارند از این جهت لازم ندانست که تا کیدات و اصرارات علنی ب آنها کرده باشد و باید هیئت مجریه در این موقع نهایت اهتمامات و اقدامات خود را در کمال جد و جهد بنماید و مجلس هم باید کمال اهتمام را داشته و از وزراء جدا بخواهد که بهیچ وجه مسامحه و غفلت نورزند که این مسئله مهم فراموش نشود و البته وزراء هم آنچه لازمه اقدامات است خواهند نمود.

### آقای حاج امام جمعه - اول وظیفه وزراء

حفظ امنیت مملکت است و اول وظیفه مجلس نظارت در اعمال وزراء است که به بینند تا چه درجه در حفظ امنیت مملکت و حقوق ملت اقدام بنمایند و این مسئله ناگوار اتفاق افتاده خدا نخواست اگر اثر میکرد موجب زوال دین ما بود پس در اینصورت نمی توان این مطلب را با اتفاقات دیگر مقایسه نمود

**وزیر جنگ** - آنچه که تا امروز از طرف نظمیہ اقدامات شده ماموری از طرف اعلیحضرت بوده و تماماً با اطلاع و استعاضار او شده و برض هیئونی رسیده .

**آقاسید علیشقی** - همان طور که جناب وزیر علوم فرمودند صبح است مقدمات استنطاق باید مخفی باشد و این مسئله هم به اختیار حکومت مجلیه است .

**آقاشیخ حسین** - بنده عرضی دارم خدمت جناب وزیر داخله از چندی قبل اکثر بلاد امن نیست اگر چه تقصیر حضرت عالی نیست و تقصیر وزیر داخله سابق است ولی خلاصه عرضم این است که بعضی جاها طوری غیر منظم شده که حتی مالیات وصول نشده آیا برای امنیت داخله هیئت کابینه و حضرت عالی چه فکری کرده اند و همچنین در باب درامین جناب وزیر داخله چه اقدامی کرده اند توضیح بدهند .

**وزیر داخله** - شما توضیح بدهید که آیا این اغتشاش حالیہ با سابق مساوی است یا حالا کم یا زیاد شده شما جواب بدهید تا من هم جواب بدهم

**آقاشیخ حسین** - بنده قصد مباحثه ندارم بلکه مقصود اظهار درد بود که ببینیم چه عللی کرده و می نمایم که لاقول این مالیات وصول شود و بمصرف خرج این مملکت برسد حضرت تعالی اینجا نیستید که ببینید ارباب حقوق می آیند و چه اظهارات می نمایند .

**رئیس الوزراء** - حالا که مقصود علاج است آنچه قوه و قدرت داریم کوتاهی نشده و نخواهد شد و در باب درامین هم با استحضار حضرت حجة الاسلام آقای آقاسید عبدالله که حضور دارند اقدامات لازمه بعمل آمده است .

**وکیل الرعایا** - بنده آن عرض بی موقع خودم را تکرار می کنم که بنا بود وزراء مسلک خود را تعیین نمایند آيا چه شد .

**وزیر علوم** - امروز در این مملکت نمی شود وزراء اظهار مسلک خود را بنمایند زیرا که مملکتی که وزراء اظهار مسلک می نمایند تمام ادارات منظم و مملکتشان آباد است آنوقت بیان مسلک می نمایند چون لازمه بعضی مطالب مخفی این است ولی در این مملکت چه این وزراء چه وزراء دیگر نمی توانند اظهار مسلک خود را بنمایند زیرا که امروز این قدر امور چلیه هست که فرصت در امور خفیه نیست امروز ما باید در نظم مملکت و ازدیاد ثروت و کثرت روابط دوستی با دول متحابه هم جوار جد و جهد نمایم تا بتوانیم کاری کرده باشیم .

**سیدالحکما** - بنده خیلی تاسف می خورم که از وزیر داخله در مسئله ورامین پیرروز عرض کرده بودم و حالام عرض شد جوابی ندادند .

**رئیس** - چرا جواب دادند که اقدام شد و آقا هم می دانند .

**آقاسید حسین** - مسئله ورامین همانطور که در حضور حضرت حجة الاسلام گفتگو شد باید آنها را بیک طوری ساکت کرد و شیخ محمود را بخواهد بنیایدنه اینکه بروند آنجا جنگ کنند اگر چه شیخ محمود آدم گذاشته از هر ده یک نفر سوار مسلح و جیره می خواهد و باصدا سوار در ایل قرچک جمع کرده مشغول شراوت هستند معذراً گمانم این

وزیر جنگ که تصور کرده اند من هم در این رای شریک هستم .

**حاج سید نصر الله** - مجلس هیچ اظهار عدم اطمینان نکرده مگر اینکه احضار شدند که اقداماتشان معلوم شود مطلب دیگر اینکه بنده عقیده ندارم که استنطاق مخفی باشد باید استنطاق علنی کرد تا اینکه هر کس مطلب را معقلاً بداند .

**آقاسید عبداللہ مجتهد** - غرض از تشریف فرمائی وزراء این بود که تا کیدات از طرف مجلس در دستگیری مرتکبین بشود چنانچه مضمون دست خط مبارک همین بوده است و گمانم اینستکه پیش از این هم در این باب مذاکره نمود .

**رئیس** - توضیحاً عرض میکنم که احضار وزراء بر حسب دستخط نبوده از چند روز قبل مجلس عزم داشت که هیئت کابینه را خواسته و علناً تا کید بشود صدور دستخط مبارک هم مصادف واقف شد و مجلس همه وقت در این خصوص متیقظ بوده و هست .

**وزیر علوم** - چون اظهار شد که وزراء اطمینان به مجلس بدهند عرض میکنم از طرف وزراء خصوص وزیر جنگ و نظمیہ با اندازه اقدام شده است که لازم بوده و اگر فی الجمله تا تأخیر بیفتد ماهه حاضریم که پلیس بشویم تا اینکه مرتکبین را پیدا کنیم اما در خصوص استنطاق همانطور که علنی بودنش بعضی مفاسد و بعضی فوائد دارد و به منظور مخفی بودنش هم بعضی مفاسد و بعضی محسنات را دارد بعضی عقیده شان بر این است که علنی باشد و بعضی عقیده شان اینستکه مخفی باشد پس خوب است این مسئله با کثرت آراء معلوم شود ولی عقیده شخصی خود بنده اینستکه تا وقتی که مرتکبین پیدا نشده اند استنطاق مخفی باشد زمانی که دستگیر شدند معلوم است نباید علنی باشد .

**آقاشیخ حسین** - همین طور که جناب وزیر علوم گفتند ابتدا مخفی بودنش بهتر است .

**حاج سید نصر الله** - علنی بودن استنطاق راجح است و مخفی بودنش موجب مفاسد است و شاید شخص بی گناهی متهم شده و گرفتار شود در چنین قضیه بزرگی و من از این بالاتر گناهی نمی دانم که يك شخص بی گناهی در چنین واقعه بزرگ متهم بشود .

**وزیر جنگ** - بنده هم در باب استنطاق شخصاً عقیده دارم تا کتون چنین معلوم شده که مرتکبین شش نفر بوده اند و شاید بیشتر و منجر ببعضی جاها بشود که صلاح علناً تحقیقات بشود تحقیقات باید مخفی باشد و پس از دستگیر شدن علنی استنطاق شوند ضرر ندارد .

**وزیر علوم** - فرق است مابین تفحص و تفتیش و استنطاق این هارا که فعلاً می گیرند از آن ها تفتیش می نمایند تا زمانی که مرتکب بدست بیاید و زمانی که مرتکب بدست آمد از او استنطاق میشود و باید علنی باشد .

**حاج سید نصر الله** - صبح است تفحص و تفتیش ضرر ندارد مخفی باشد ولی استنطاق مخفی بودنش صحیح نیست و آنچه که گفته اند بالاتر از تفحص و تفتیش شده و گویا این استنطاقات برض همایونی نرسیده این است که می گویند باید علنی باشد .

**وزراء باید در دستگیری مرتکبین و مهر کین اشغالی** که دخیل در این کار بوده اند اقدامات مجدانه سر میانه بنمایند که این التهاب و تاسفی که برای تمام افراد ملت موجود است زود تر رفع نموده و مجلس را از خود خوشنود نمایند .

**وکیل التجار** - کلیه تا کیدات برای چیزی و مطلبی است که احتمال فراموشی در آن باشد و گمان نمیکند از این مسئله عموم ملت و وزراء راحت و فلت داشته باشند حتی می خواهم عرض کنم که یقیناً وزراء شب در خواب هم در نقشه دستگیر کردن مرتکبین هستند اما در باب استنطاق بعقیده بنده باید تا زمانی که مرتکبین دستگیر نشده اند مخفی باشد و بعد از آن که مرتکبین دستگیر شدند آنوقت باید علناً استنطاق بشوند .

**آقای میرزا محمود** - از وقتی که هیئت کابینه وزراء معرفی شده اند ما با مانات و درست کاری هم آنها اطمینان داشته و داریم و هر گاه اطمینان نداشتیم بایستی که مادر این بهارستان شب و روز در این گنگو بوده باشیم و هیچ کار دیگر مشغول نشویم تا مرتکبین بدست نیانند ولی چون بایشان نهایت اطمینان داریم باز هم استعفا میکنیم که هر طور لازمه اقدامات است بعمل آورده و موجب آسودگی خاطر مجلس را فراهم کنند .

**حاجی معین التجار** - این ملت از زمانیکه دارای شرافت این مجلس و مشروطیت شده همه وقت بطور مظلومیت مستعفیات خود را بتوسط حاج اسلام از پیشگاه همایونی خواسته و همیشه بطوری حرکت میکردند که از داخله و خارجه نتوانستند ایرادی بگیرند و بگویند که اینها وحشی هستند اما این وحشی علنی که مرتکب این حرکت شدند تقریباً با متوهین این ملت شده اند لهذا از هیئت کابینه سؤال می نمایم که از این اقدامات مطمئن هستند که بتوانند بسا اطمینان بدهند که بعد چنین دستخطی صادر نشود اگر چه نهایت مرحمت بوده ولی وزراء باید به مجلس اطمینان بدهند .

**رئیس الوزراء** - ما بآن خط قانونی که داریم در همان خط حرکت میکنیم تا بهر جا می که منتهی شده معلوم شود و امروزه نمی توانیم مثل سابق حرکت کرده هر کس را برخلاف قانون مورد اتهام و در تحت استنطاق بیاوریم تا اینکه اعتراض شود بر اینکه این حرکات وحشیانه است .

**وزیر عدلیه** - مسئله اعتماد را صحبت میکنند لهذا عرض میکنم که باید مجلس بقرعه معامو نماید که باین هیئت اعتماد دارد یا نه .

**رئیس** - مسئله اعتماد نیست و اگر اعتماد نداشتند روز اول مجلس نمی پذیرفت مقصود از احضار کابینه این بود که توضیح اقدامات خود را در این مسئله بدهند و از مجلس در این باب تا کید شده باشد .

**وزیر عدلیه** - مقصود این است که گویا در خاک پای مبارک اشتباه شده است که هیئت کابینه در این باب قصوری کرده است و این اشتباه رفع میشود مگر باینکه مجلس بحکم قرعه اعتماد خود را تعیین نماید .

**رئیس** - گمان نمیکند در حضور همایونی این اشتباهی شده باشد مگر در حق حضرت والا

است که اگر حضرت حجه الاسلام اقدام بفرمایند و شیخ محمود را بفرستند نتوانند تردد نماید و همجو معلوم میشود که گویا از طرف ایشان اقدام نشده

**مضرب الملک** - در این مجلس ده یا نوزده ماهست که صحبت از امنیت می شود و از کارهای دیگر بالاخره نتیجه منتهی باین می شود که پول نداریم ولی می خواهیم مرضی نمایم که این امنیت که ما می خواهیم غالب آن در شهرها است که اگر پلیس بود این اغتشاش واقع نمی شد و این ترتیب پلیس لازم بقرض کردن پول با مالیات زیاد گرفتن نیست نباید یک روزی به نشینیم و ترتیب پلیس هر شهر را بدیم و قرض کردن و نظم قشون برای حدود و ثغور است این شهرها فقط پلیس می خواهد و ما تا حال این کار را نکرده ایم پس خوب است که ترتیب پلیس هر شهر را بدهیم و خرج آنرا هم معین نمایند و از اهل همان شهر بگیرند و آنها هم خواهند داد

**آقامیرزا آقا مجاهد** - اینکه می گویند پول لازم داریم وزراء باید مقدار پول و اندازه احتیاج و مصارف آنرا با ترتیب کار معلوم کنند و بیاورند بمجلس تا این که مجلس بدهاند و ملت هم از آن مسبوق شوند که ترتیب از چه قرار است آیا در عهده شان هست بدهند که بدهند یا از خارج فکری نمایند

**آقامیرزا محمود** - بیکمرداری از عرض بنده را آقا میرزا آقا گفتند اجمالا عرض میکنم که وزرا هر چه را که لازم میدانند باید پیشنهاد کرده و اقدامات خودشان را در انتظام امور سر بیاورند که مجلس هم موجبات آنرا فراهم نماید

**آقاسیدجعفر** - در باب شیراز با آن واقعه که اتفاق افتاده و خود جناب رئیس الوزرا بهتر بحالت آنجا مسبوق هستند چه اقداماتی کرده اند

**رئیس الوزرا** - بطوری که خودم بحال آنجا مسبوق بودم و میدانستم تلگرافات لایحه بهر که لازم بود مغایره کردم و بعضی دستخطهای تلگرافی هم که لازم بود صادر نموده مغایره شد

**میرزا آقا مجاهد** - مختصر آعرض مینمایم که تمام این اغتشاشات بواسطه این است که هیئت کابینه در ارائه مسلک خود مسامحه می نمایند خوب است وقت معین فرمایند که تا آن روز ترتیب امور و اندازه احتیاج بیول و صرف آنرا معین و پیشنهاد مجلس نمایند که بیش از این مسامحه روا نیست

**وزیر علوم** - گویا بمجلس خبر ندارد که الان فرمان فرما در کجا است و چه می خواهد و همچنین سپهسالار در کجا است و چه می خواهد و ظهیر الملک در کرمانشاهان در کجا است و چه می خواهد صریح است پیش از این نباید مسامحه کرد اما خودتان تمام اینها را می دانید که چه ترتیب است و نمیشود بعضی از آنها را بیش از این بیان کرد و ما چه می دانیم که کمی مثلا هر روز پول فراهم شده بدست خواهد آمد

**آقامیرزا آقا مجاهد** - اولاً این که فرمودید گویا مجلس خبر ندارد این طور نیست تمام و کلاً اینها را می دانند و بطوری اطلاع دارند که فرمانفرما و سایرین در کجا هستند و امور سرحدات و قریه

بچه حال است حضور عرض بجهت این بود که شما هیئت وزراء مفضل پول و صورت ترتیب و صرف آنرا با مسلک کار معین کرده بمجلس بدهید آن وقت مجلس و ملت هم یک تکلفی دارند و ما می دانیم محتاج بیول هستیم ولی با این وضع حالیه هر قدر پول از یک در وارد شود از در دیگر خارج خواهد شد و آنکه ملت هم بعضی گفتگوها با ما دارد که بسبب مبارک نرسیده است پس باید شما مقدار وجه و ترتیب کار را معین نموده بمجلس بدهید و بیش از این مسامحه نشود مگر صریح نیست و نخواهد بود

**وزیر مالیه** - بنده قبل از این که بوزارت برسم فعلاً شش ماه بلکه هشت ماه یا یک سال است که در این فکر بوده و حالا هم وزیر مالیه هستم شبانه روز خود را تماماً در همین خیال مصروف می دارم

زیرا که از اول می دانستم که عاقبت کار باینجا خواهد کشید و اینهمه گرفتاری ها برای نبودن پول است آنچه را که تا کنون فکر کرده و نوشته اما بمجلس نیاورده ام برای آن است که صورت مالی امسال را هم مرتب نموده بمجلس بیاورم و در ضمن خیالات خودم را هم در بیاب پول اظهار بدارم و حال حاضر است یک روزی معین شود که ارائه شود

**مجلس ختم شد**

**مذاکرات روز سه شنبه ۷ شهر صفر المظفر دارالشورای ملی**

خلاصه مذاکرات روزیکشنبه ه را آقامیرزا مرتضی قلیخان قرائت کردند

**رئیس** - تلگرافی از شیراز رسیده و بوزارت داخله مغایره شده قرائت بشود که جواب خواسته اند (تلگراف قریب باین مضمون قرائت شد)

توسط میرزا ابراهیم خان منشی باشی بوزارت جلیله داخله بطوری که تلگراف فرموده بودند معتقد دیوان را دستگیر نمایم و او در عمارت خود حصار می برد صاحب منصبان نظامی را فرستادم که او را بیاورند صاحب منصبان رفته بهر طوری بود او را آوردند ولی شرط کردند مادامی که استنطاقات بعمل نیامده او در امن باشد و دیزوز در مجلس ختم قوام الملک آقا سید احمد معین الاسلام دشتکی بسالار السلطان شلیک نموده اما بران سالار سلطان گرفته و دوتیر هم با آقا شیخ محمد باقر خورده دو نفر را هم زمان فرار زده از فرار معلوم سید را هم مردم کشته اند و بعد جمعیت بطرف اراک روانه شده و معتقد دیوان را که قاتل می دانند خواستند گویا می خواهند فساد نمایند این تلگراف را بخاکبای مبارک اعلیحضرت اقدس عالیونی ارواحنا فداء و مجلس مقدس شورای ملی ارائه بدهیم تا تکلیف معلوم بشود

**آقاسیدحسین** - عقیده بنده اینست که هر کجا حاکم فرستاده ایم باید از او تقویت کرد که کار از پیش برود

**آقامیرزا آقا مجاهد** - نایبگونه لویاج را نباید براند نمی شود این شهر آباد بشود

**حسینقلی خان لویاج** - معتقد دیوان بتوسط یکی از انجمنها تلگراف نموده است که سولک آنرا هم بمجلس و هم بوزارت داخله بدهند و در آن تلگراف این طور مغایره کرده است که الان مرا

ایالت اجضا را نموده است و حاجتوم میروم ولی استعما دارم که فوراً تلگراف بشود که استنطاق مرا علناً در حضور آقایان علیا و انجمن ایالتی بنمایند

**رئیس** - در حقیقت جواب تلگراف همین است که آقای حسینقلی خان نواب گفتند

**آقامیرزا فضلعلی آقا** - جواب همین است که گفته شد ولی یک جوابی هم باید داد که این آشوب و انقلاب را کم از شیراز مرتفع نمود

**رئیس** - تلگرافاتی که دیروز از پسران قوام الملک آمده بود و چون مجلس نبود جواب لازم بود که فوری داده شود این بود که جواب داده شد و در آن تلگرافات شیراز اشعار داشت بر تائین وسایک با وجود کشته شدن پدر ما نش او را در میان گذاشته و خودمان در بازار افتاده مردم را ساکت نمودیم و امنیت را حاصل کردیم از طرف مجلس هم جواب اظهار خوشنودی از رفتار و کردار ایشان شده

**آقامیرزا فضلعلی آقا** - حالا باید یک جوابی در این خصوص داده شود

**آقامیرزا مرتضی قلی خان** - عقیده بنده این است که در این مورد آنچه که باید از طرف کسان قوام الملک در اسکاوت مردم جدوجهد بنمایند شده معلوم است مقصود آنها اینست که امنیت باشد ولی باید طوری باشد که جلوی هیجان مردم گرفته شود عقیده بنده در استنطاق معتقد دیوان بطور علنی اینست که اگر علنی باشد اجتناب دارد مردم بالا جماع ریخته او را بکشند و بساعت انقلاب فوق العاده خواهد شد خوبست حکم بشود که معتقد دیوان را تحت العفظ روانه تهران نمایند

**حاجی محمد اسمعیل آقا** - شما بیکمالت مملکت بزرگی را که بدست حاکمی سپرده اند نباید با دستور العمل بدهید باید امنیت آنجا را از او بخواهیم اگر او نتواند یکمجهو مملکتی را امن نماید نمیتواند حکومت کند

**میرزا آقا مجاهد** - بنایود حاکم که می رود یک قوه فرستاده شود به بینم آقا این استعلامه برای شیراز فرستاده شده بانه

**رئیس** - آن قوه و استمداد که تا کنون که فرستاده نشده

**آقامیرزا آقا مجاهد** - پس این امنیت آرزو است

**آقاسید مهدی** - بنده هم این شیراز را لازم داریم بیانه حالا اول بهار است و ابتدای حرکت ایلات باید قوه و استمدادی آنجا فرستاد والا چطور میتوان آنجا را امنیت داد

**آقاسیدحسین** - حکام در این موقع مثل سه سالاری میماند که لشکر منظمی نداشته باشد آقا میتواند تنها بی بین و بسار حمله آورده جنگ نماید اگر بیکمومت استمداد داده نشود آن هم مثل سه سالار بیقشون میماند که خود تنهایی در میدان جنگ کت باید استمداد بجهت تمام شیراز فرستاده و لایبشکرگراف نمیشود آنجا امن کرد

**آقاسیدحسین قلی زاده** - بنده عرض میکنم گفته شد که نباید بحاکم دستور العمل داد و بایه از او امنیت خواست کسی از پیش همچو خیالی نداشت که دستور العمل بحاکم شیراز بدهد او خودش